

Здір О. А.

ОРГАНІЗАЦІЯ СПИСАННЯ ЗНИЩЕНОГО ВІЙСЬКОВОГО МАЙНА ВНАСЛІДОК БОЙОВИХ ДІЙ

Анотація. У роботі розглянуто порядок списання військового майна, втраченого або пошкодженого під час воєнних (бойових) дій. Висвітлено нормативно-правові засади бухгалтерського обліку таких операцій, визначено послідовність дій військових частин при перенесенні втрат на позабалансовий рахунок та оформленні єдиного акта списання. Особливу увагу приділено ролі первинних документів, вимогам до їх оформлення та взаємозв'язку між бухгалтерським і правовим аспектами обліку. Підкреслено значення дотримання встановлених стандартів для забезпечення прозорості, законності та обґрунтованості фінансової звітності військових частин.

Ключові слова: списання, військове майно, бухгалтерський облік, позабалансовий рахунок, втрати, первинні документи, воєнні дії.

Abstract. The paper analyzes the accounting and legal framework governing the write-off of military property lost or destroyed during combat operations. It outlines the procedural steps for transferring assets to off-balance accounts, preparing and approving write-off documentation, and determining the residual value of the property. The importance of primary accounting documents and compliance with established financial regulations is emphasized. The study concludes that adherence to these requirements ensures lawful, transparent, and accurate accounting of military losses within the Armed Forces of Ukraine.

Keywords: write-off, military property, accounting, off-balance account, losses, documentation, combat operations.

Списання військового майна, знищеного або втраченого внаслідок воєнних (бойових) дій, є важливою складовою системи бухгалтерського обліку у військових частинах. Такий процес забезпечує достовірне відображення фактичної наявності активів і запобігає викривленню фінансової звітності. Організація обліку втрат регламентується чинним законодавством України, зокрема Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Планом рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, Порядком списання військового майна та Інструкцією з обліку військового майна у Збройних Силах України.

Правильне оформлення первинних документів — актів технічного стану, актів списання, наказів командира — має вирішальне значення для правомірності господарських операцій. Дотримання послідовності дій, встановленої нормативно-правовими актами, гарантує законність, прозорість і обґрунтованість облікових процедур у військових частинах під час воєнного стану.

У разі встановлення факту знищення (втрати, пошкодження) військового майна внаслідок воєнних (бойових) дій, до моменту погодження та затвердження єдиного акту списання, військова частина зобов'язана здійснити списання такого майна з реєстрів бухгалтерського обліку (балансових рахунків) з перенесенням майна на відповідний позабалансовий рахунок 073 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей розпорядників бюджетних коштів», передбачений Планом рахунків бухгалтерського обліку у державному секторі [1]. Це забезпечує достовірне відображення фактичної наявності майна у бухгалтерському обліку та унеможливорює завищення обсягів активів до моменту прийняття остаточного рішення щодо списання втрати.

4 Пунктом 7 розділу I Порядку списання визначено, що списання (господарська операція зі списання) військового майна знищеного (втраченого) або пошкодженого (якщо відновлення такого майна неможливе або економічно недоцільне) внаслідок бойових або інших дій з боку противника, а також у зв'язку з виконанням бойового (спеціального) завдання з реєстрів обліку проводиться на підставі наказу командира (начальника) військової частини (яка має особовий рахунок у відповідній службі забезпечення органу військового управління, є розпорядником бюджетних коштів та веде бухгалтерський облік відповідно до законодавства) з обов'язковим внесенням втрат (нестач) до інформаційно-комунікаційної системи або до книги обліку втрат та

книги обліку нестач військового майна (у разі відсутності відомостей щодо такого військового майна в інформаційно-комунікаційній системі) та з подальшим затвердженням єдиного акта списання військового майна [2].

Чинним законодавством визначено ряд положень та обов'язкових вимог, що застосовуються бюджетними установами в питаннях організації та ведення бухгалтерського обліку (основного виду обліку для військових частин), окремі норми яких наведено нижче.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV визначає: ст.1 розділу I: господарська операція – це дія або подія, яка викликає зміни в структурі активів та зобов'язань власному капіталі підприємства; ст. 9 цього ж Закону, підставою для бухгалтерського обліку є первинні документи [3].

Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженому наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88 визначено: реєстри бухгалтерського обліку (облікові реєстри) – це носії інформації, складені у паперовій або в електронній формі, призначені для хронологічного, систематичного або комбінованого накопичення, групування та узагальнення інформації з первинних документів, що прийняті до обліку [4].

Записи у реєстрах бухгалтерського обліку мають ґрунтуватися на первинних документах, які мають усі обов'язкові реквізити. Наказ керівника бюджетної установи (командира військової частини) є розпорядчим документом та не містить обов'язкових реквізитів первинного документа, визначених законодавством, а отже, не може виступати самостійною підставою для відображення господарської операції в реєстрах обліку.

З метою забезпечення повної відповідності нормам бухгалтерського обліку, доцільним та обґрунтованим є супровід наказу командира військової частини про списання військового майна первинним документом, зокрема актом якісного (технічного) стану або актом списання, форми та зміст яких відповідають вимогам до первинних документів. Після оформлення такого первинного документа можливе перенесення інформації про зміну в активах (щодо втраченого майна) з балансового обліку на позабалансовий рахунок 073, 5 а далі — після завершення встановлених процедур — його остаточне списання на підставі єдиного акта списання військового майна.

Пунктом 6 розділу II Порядку списання встановлено, що списання військового майна здійснюється за залишковою (балансовою) вартістю. Розрахунок залишкової вартості військового майна проводиться згідно з Методикою. У первинних документах (актах якісного (технічного) стану або актах списання) зазначається залишкова вартість втраченого майна, визначена відповідно цієї Методики [2].

При списанні військового майна за новою залишковою вартістю, визначеною відповідно до відомості залишкової вартості, необхідно дотримуватися встановлених нормативно-правових актів, зокрема Порядку списання, Інструкції з обліку військового майна у Збройних Силах України, затвердженої наказом Міністерства оборони України від 17.08.2017 № 440 [2; 5]. Згідно з цими керівними документами, переоцінка військового майна здійснюється у випадках його списання, реалізації, відчуження чи утилізації, а також за рішеннями начальників служб забезпечення органів військового управління відповідно до закріпленої номенклатури, з урахуванням вимог Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі.

На підставі затверджених командиром військової частини актів якісного (технічного) стану або актів списання на знищене (втрачене, пошкоджене) озброєння та військова техніка (далі – ОВТ) і матеріально-технічні засоби (далі- МТЗ), відповідними начальниками служб забезпечення та начальниками фінансово-економічних органів військових частин здійснюється списання з книг обліку та облікових реєстрів (в тому числі з обліку за підрозділами, (матеріально-відповідальними особами)) втрачених засобів (майна) із одночасним відображенням втрат у книгах обліку втрат служби, а у фінансово-економічному органі – на позабалансовому рахунку 073 (з обов'язковим внесенням втрат (нестач) та книги обліку нестач фінансово-економічного органу). До затвердження встановленим порядком єдиних актів списання (надходження у військову частину цих актів) такі ОВТ і МТЗ рахуються за військовою частиною як втрата (за обліком підрозділів (матеріально-відповідальних осіб) – не рахуються).

Списання військового майна, втраченого або пошкодженого внаслідок бойових дій, здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних документів Міністерства оборони України.

Для забезпечення достовірності бухгалтерського обліку майно тимчасово переноситься з балансових рахунків на позабалансовий рахунок 073 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей». Підставою для проведення господарської операції зі списання є належно оформлені первинні документи — акти технічного (якісного) стану або акти списання. Остаточне списання проводиться після погодження та затвердження єдиного акта списання військового майна, із зазначенням залишкової вартості згідно з установленою Методикою.

Чітке дотримання процедур обліку втрат сприяє збереженню фінансової дисципліни, підвищенню рівня відповідальності посадових осіб та забезпеченню прозорості управління державним майном.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2013 № 1203. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14#Text>
2. Про затвердження порядку списання військового майна у Збройних Силах України та Державній спеціальній службі транспорту : Наказ Міністерства оборони України від 29.03.2021 № 81. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0655-21#Text>
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV (зі змінами і доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
4. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>
5. Про затвердження Інструкції з обліку військового майна у Збройних Силах України : Наказ Міністерства оборони України від 17.08.2017 № 440. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1192-17#Text>

***Здiр Олександр Анатолiйович** – підполковник, старший викладач кафедри продовольчого та речового забезпечення Військової академії (м. Одеса), м. Одеса, Фонтанська дорога, буд. 10, e-mail: alezdor@gmail.com ORCID 0009-0004-5074-5462*

***Zdir Oleksandr Anatoliyovych** – Lieutenant Colonel, Senior Lecturer at the Department of Food and Material Supply of the Military Academy (Odessa), Odessa, Fontanska Road, 10, e-mail: alezdor@gmail.com ORCID 0009-0004-5074-5462*